

Nové zaměření francouzského vojenského zpravodajství a průzkumu

Následující článek není určen pro zpravodajský časopis, ani pro školení zpravodajských odborníků. Je určen k tomu, aby ostatním důstojníkům poskytl vhled do daného oboru. Francouzské ozbrojené síly procházejí rozsáhlou reorganizací, která zahrnuje i reorganizaci vojenského zpravodajství. Jedná se konkrétně o zřízení Správy vojenského zpravodajství (DRM) a Správy pro strategické záležitosti (DEG), vytvoření brigády vojenského zpravodajství a radioelektronického boje a reorganizaci operačních štábů se zaměřením na velitelství speciálních operací. Obdobně probíhá i reorganizace Hlavní správy pro vnější bezpečnost (DGSE). Výklad této reorganizace však není pro sledovaný účel důležitý.

-red-

* * *

Nejistoty a přeměny takové velikosti, které nastaly v několika minulých letech, neexistovaly od konce druhé světové války. Zánik sovětského ohrožení byl následován mnoha riziky, která nejen mohou rozničit požáry v mnoha místech planety, ale mohou také mít důsledky uvnitř samotné Francie.

Návrat dřívějšího ohrožení nelze vyloučit. Přitom vypukly jiné, klasické konflikty, objevila se nová, složitější a stejně nebezpečná ohrožení jako:

- šíření jaderných zbraní,
- prodej výzbroje a technologie,
- vzestup nacionalismu a integrismu (úsilí o sjednocení),
- terorismus,
- ekonomická válka a spekulace,
- technologické a informační pirátství povýšené na systém,
- mafiánské riziko a drogové nebezpečí, které se obojí možná rozšíří v planetárním měřítku.

Tyto nové skutečnosti přiměly odpovědné francouzské činitele k přehodnocení určitých otázek obranné politiky, zvláště těch, které se týkají zpravodajství.

● **Formulovat nového konvenčního nepřítele.** Konec antagonismu Východ-Západ neopravňuje analytiku k tomu, aby zachovali stejné formy uvažování, které převládaly po několik desetiletí. Během studené války byla železná opona vlastně intelektuálně pohodlná pro učitele, kteří mohli sestavovat cvičení stejného typu a nechat v nich působit téhož nepřítele podle nenapadnutelných dogmat. Ale tato epocha již skončila. Nová vojenská situace v Evropě vytvořila „strategické vakuum“. **Rozptýlení manévrových vojsk** v prostoru zase vytvořilo „operační vakuum“. Nastalá změna podmínila vznik nového druhu a možností atypických střetnutí, která jsou protikladem lineární bitvy mezi dvěma bloky ve střední Evropě. Zároveň zvýšená rizika místních konfliktů v určitých krizových oblastech poskytují rozšířené spektrum intervencí. Vládní a vojenští činitelé, aby se přizpůsobili vývoji mezinárodních podmínek, jsou pro budoucnost nuceni představovat si konvenčního nepřítele zcela odlišného od předešlého a připravovat cvičení se situacemi zcela odlišnými, zahrnujícími zejména **akce teroristů a mafiánských organizací**. V této oblasti je nutno rozvíjet tvůrčí úsilí o zavedení nové tematiky založené na multirizikovém světě zcela odlišném od světa bipolárního, který po polovinu století určoval vojenské doktríny. Tato změna by měla přimět učitele „zpravodajství“, aby úplně revidovali svoje učební programy.

● **Rozvíjet principy.** Pro udržení kroku s novými geopolitickými podmínkami je nutno rozšířit některé pojmy.

Především **pojem zpravodajských údajů musí být širší než pojem informace:**

- informace se přijímá (pasivní pojem),
- zpravodajské údaje se vyhledávají, analyzují a potom se využívají s přesným cílem (aktivní pojem).

Tento vývoj zároveň znamená, že kvantitativní koncepce musejí být změněny v koncepcí kvalitativní.

Znalost protivníka se nesmí omezovat na pouhé počítání tanků, děl, letadel a válečných lodí, nýbrž je nutno zajímat se o soustavy zbraní, nikoli o materiál bez souvislosti; tento pojem zahrnuje vše potřebné k tomu, aby zbraň plnila svůj úkol (munice, čidla, technické zabezpečení, použití současné nebo pro doplnění různých zbraňových systémů, personál atd.). Analytické úsilí se musí týkat také lidského činitele (morálka vojsk, schopnosti a motivace velitelů).

Kvalitativní nedostatečnost se jeví také ve *znalosti určitých filozofických problémů*. Například princip zachování lidského života může být chápán pouze ze západního hlediska, avšak některé integristické frakce či hnutí **vůbec tento důležitý základ západních demokracií neuznávají**. Rozdíl v chápání opravňuje fanatické skupiny ke slepému terorismu, který základní demokratické morální hodnoty ani nepřipouští, což vytváří velkou zranitelnost demokracií. Tím se potvrzuje naléhavá nutnost nalézt obranu proti tomuto druhu války. Řešení musí být zahájeno studiem vycházejícím z psychologie a filozofických principů převládajících v jednotlivých integristických společenstvích.

● **Na úrovni zpravodajských složek je nezbytné:**

- vytvořit rovnováhu mezi centralizací prostředků, která je nutná pro jejich řízení a pro zpracování dat, a decentralizací potřebnou na stupni svazů a svazků, aby bylo dosaženo plynulé spolupráce zpravodajců a štábů již v míru,
- zajistit plynulý přechod z dob míru do doby krize,
- zdržovat v záloze předem organizované prvky pro zpravodajství, průzkum, radioelektronický boj, vyhodnocování snímků a výsledch zajatců pro budoucí akce (je nutno zbavit se iluze, že by mohly být vytvořeny až za mobilizace), tyto prvky musejí existovat již v míru při aktivních složkách štábů svazů a svazků.

● **Priorita perspektivních analýz.** Zpravodajští odborníci jsou často kritizováni za to, že „vždy připravují minulou válku“. Poučení z nějakého konfliktu zajisté musí být předmětem hlubokých úvah. Abychom nebyli překvapeni událostmi a dynamikou krize, je nutné více než jen promítat zpravodajské údaje do budoucna. V době války je důležité předstihnout nepřítele v jeho akcích, tudíž předvídat jeho záměry, aby mohla být zvolena odpovídající obrana a vhodná odvěta. Již v míru je nutno zjistit a podrobně analyzovat možné rušitele. To vyžaduje velmi přesné plánování a rozsáhlou znalost nejen vojenských prostředků země, nýbrž také její politické, ekonomické, sociální a morální poměry.

Potenciální ekonomičtí investoři provádějí perspektivní analýzy zaměřené na určitou zemi a týkající se v podstatě úrovně jejího ekonomického rozvoje, její finanční zranitelnosti, její sociální homogenity a nebezpečí její politické nestability. Rizika investic jsou pravidelně zjišťována a uveřejňována. Specializované publikace zároveň poskytují prvky zajímavé pro budoucnost státu. Tyto úvahy finančních a ekonomických služeb a specializovaných dokumentů by měly brát v úvahu také zpravodajské orgány. **Získávání ekonomických a finančních kritérií** je pro vojáka užitečné k posouzení schopnosti státu zahájit určité zbrojní programy a udržovat válečné úsilí. Znalost určitých sociálních a politických parametrů umožňuje zjistit zdroje krizí možných v krátké nebo střední perspektivě.

Nicméně musí být analýza zpravodajských odborníků rozšířena i na **studium psychologie hlav států a hlavních politických a vojenských činitelů**, což umožňuje anticipovat jejich určitá rozhodnutí a reakce. Stejně tak zevrubné posouzení kulturních hodnot společnosti usnadňuje vztahy, které může mít armáda s místním obyvatelstvem při působení na zahraničním válčišti. *Sociologické úvahy budou vždy důležitým základem perspektivních analýz.*

Potřeba výkonnější metodologie

Časový rámeček znamená rozlišování dvou úrovní v metodě:

- první úroveň se týká toho, kdo využívá zpravodajských údajů na bojišti,
- druhou úroveň je analytik, který sestavuje perspektivu.

V prvním případě přítomnost mikroinformatiky ve zbraňových systémech a v systémech velení nás dnes nutí hodnotit pojem času, který bude v určitých procesech zcela odlišný od pojmu času, který je vlastní obvyklému vnímání člověka. Určité úkoly ukládané v kvazi reálném čase již nemohou být splněny člověkem

samotným. Aby uživatel nebyl zahlcen, musí dokonale ovládat informační prostředek. Rozšíření systémů schopných působit za každého počasí a prostředků pro noční vidění umožňuje od nynějška určitou formu nepřetržitého boje, který poskytuje člověku jen velmi malý odech.

Analytik, který se zabývá perspektivní úvahou, má zájem pracovat v kontextu opírajícím se o skutečnost. Musí vždy zvažovat v nejisté budoucnosti a nesmí přijímat najednou přijaté myšlenky nebo zavádějící intuice inspirované analogií s událostí zdánlivě podobnou. Specialista se věnuje především **objektivní analýze všech dat** o problému a vyvaruje se zkreslování. Aby byl věrohodný, jeho studie musí být často konfrontována s protichůdnými argumenty.

Metodologický proces, aby byl účinnější, musí nabýt větší samozřejmou důvěru mezi analytikem a jeho nadřízenými. Nadřízení se musejí především snažit ověřovat výsledky studií, které odporují nebo nejsou v souladu s představami o situaci, nicméně pod podmínkou, že závěry zpracovatele spočívají na solidních argumentech. Řídící pracovníci musejí překonat pocit, který mají odborníci, a sice přesvědčení, že jejich práce nebude řádně využita. Takový postoj vytváří zklamání a potom ztrátu odvahy a poškozuje motivaci zpravodajců. Pro nápravu tohoto neduhu je důležité, aby analytik znal přesný účel požadavku, který mu byl položen, a především vlastnosti adresátů, kteří budou jeho dokument využívat.

Rentabilita prací analytiků je často ovlivňována byrokratickým břemenem charakteristickým pro mnohé zpravodajské orgány. **Velký počet hierarchických stupňů**, z nichž každý chce něco připojit k myšlence nebo myšlenku změnit, **značně prodlužuje trvání přenosu analýzy a poškozuje jakost konečného produktu**. Odborník bude posuzován podle správnosti svých předpovědí; jeho právo dopustit se chyby by však mělo být nutně omezeno. Metodologie zpravodajství odmítá amatérismus. Vyžaduje stále více otevřeného ducha a schopnosti v mnoha oborech, zejména ve znalosti cizích jazyků.

Zvýšení hodnoty zpravodajství a průzkumu musí být konkretizováno:

- opravdovou změnou myšlení,
- jasným definováním potřeb zpravodajských a průzkumových údajů pro různé hypotézy použití vojsk a nestálým udržováním plánů „à jour“ (neopozdovat se),
- skutečnou autonomií zpravodajských oddělení a úplnou nezávislostí zpravodajských spojovacích sítí,
- zvýšeným úsilím v získávání a přípravě odborného personálu (analytikové, lingvisté, technici, agenti, operátoři).

Pokroku je nutno dosáhnout v těchto oblastech:

- vybavení a prostředky pro zpracování a přenos informace,
- spojení s velkými informačními agenturami vlastními anebo spojeneckými,
- využívání vysokoškolačků anebo zpravodajských odborníků-důchodců k vyhodnocování vlastních nebo cizích netajných dokumentů,
- zřízení úderných jednotek určených k získávání dokumentů, materiálu a zajatců, jednotek bezpilotních průzkumných letadel, maskovacích a zadymovacích jednotek, jednotek pro klamnou činnost, eventuálně jednotek pro propagandu a kontrapropagandu.

Znalost cizích jazyků

Znalost cizích jazyků tvoří jeden z důležitých základů fungování zpravodajství:

- na jedné straně umožňuje využívat informací potřebných ke sledování politických, ekonomických a vojenských problémů,
- na druhé straně umožňuje přímou spolupráci se spojeneckými silami v míru i za krize.

Francouzské ozbrojené síly pro krytí svých operačních úkolů potřebují odborníky pro cizí jazyky, především na angličtinu, která je hlavním komunikačním prostředkem v celém světě, a podněcují důstojníky a poddůstojníky, aby zdokonalovali svoje jazykové znalosti. Při zkouškách se rozlišuje mezi

- schopností pochopit celkový smysl cizojazyčného textu a
- schopností vyjadřovat se snadno v rozhovoru v cizím jazyce.

Rozlišování obou těchto schopností je důležité: vynikající překladatel může být špatným tlumočnickem a dobrý tlumočnick může být jen průměrným překladatelem. Jazykové znalosti jsou nyní hodnoceny takto:

- první stupeň pro psaný jazyk a první stupeň pro hovorový jazyk vyžadují všeobecné znalosti a znalost základních vojenských pojmů,
- druhý a třetí stupeň pro psaný jazyk a pro hovorový jazyk jsou specializovány pro vojenský obor.

Nezbytnost rozvoje myšlení

Pochopení vývoje mezinárodních skutečností vedlo ke hluboké reorganizaci vojenského zpravodajství. Existuje riziko konkurence mezi různými zpravodajskými orgány, které přirozeně střeží svoje kompetence a kterým zachovávaní tajemství znemožňuje jakoukoli vzájemnou spolupráci. V tomto ohledu je důležité, aby „zpravodajské společenství“:

- nabylo méně ztrnulého ducha,
- znemožnilo konkurenci mezi různými složkami,
- vyloučilo plýtvání prostředky,
- usilovalo o koordinaci v rámci ozbrojených sil,
- odstranilo bariéry vytvořené korporatismem,
- snížilo počet rozhodovacích míst.

Myšlení se musí rovněž adaptovat k technologickým prostředkům, které umožňují dokonalejší vyhledávání a účinnější využívání informace. V této oblasti musejí hrát hlavní úlohu **informatika, radiotelefonický boj a především kosmické prostředky.**

Zpravodajství bude mít zvýšenou potřebu analytiků s rozsáhlým vzděláním nejenom ve vojenství ale také v různých jiných oborech (geopolitika, humanitní vědy, ekonomie, a především cizí jazyky).

Pro podněcování zájmu a podporu motivace je nutno přehodnotit průběh služby zpravodajského personálu a poskytovat mu stejné perspektivy postupu jako u vojsk. Problémy příštího tisíciletí budou vyžadovat odvážnější politiku v oblasti cizích jazyků, lépe upřesněné potřeby informací vycházející z racionálních postupů, jakož i podporu prognostických studií. Nebude možno omezit se jen na úzký okruh

zpravodajství, jak je tomu dnes, nýbrž bude nutno v rámci francouzských ozbrojených sil vytvořit skutečný „zpravodajský druh vojsk“ (arme du renseignement), v němž by záložníci (a zejména záložní tlumočníci pozemního vojska) doplňovali činnost aktivních kádřů.

Literatura:

- **Michel Klen:** La nouvelle bataille du renseignement. Défense nationale, červen 1993.
- **Gen. Borg:** Valorisation du renseignement. Armées d'aujourd'hui, č. 180, květen 1993.

Plk. v zál. Ing. Josef Nastoupil

Války i po roce 2000?

Politické i vojenské analýzy vycházející ze současných a budoucích potenciálních ohrožení ukazují, že různé programy restrukturalizace ozbrojených sil jednotlivých států se v mnoha směrech navzájem podobají. Všechny usilují o adaptaci ozbrojených sil na jejich novou úlohu „nástroje předcházení krizím, řízení jejich vývoje a zachování míru“. V důsledku je všeobecná tendence udržovat méně početné vojenské formace, mobilnější, s vyšším stupněm profesionalizace a lépe kvalitativně vyzbrojené (viz tabulka), neboť nebezpečí válek, respektive ozbrojených konfliktů zdaleka nepominulo. Ve vícepolárním jaderném světě totiž může dojít ke strategickému chaosu, při kterém se mnohonásobně zvýší riziko regionálních konfliktů, do kterých by mohly být zataženy i některé z jaderných mocností. Informační zpráva ÚVI (Ústavu vědeckých informací) 834/1993 nás seznamuje s charakterem potenciačních válek a dalším možným vojenskopolitickým vývojem ve světě. Část této zprávy v upravené podobě přinášíme i našim čtenářům.

* * *

Předpokládanými způsoby řešení otázek obrany ve 21. století se v současné době zabývají prognostici řady evropských států. Všeobecně se uvádí, že rozpad Sovětského svazu znamená, že v roce 1993 **neexistuje stát, který by mohl v globálním měřítku působit problémy demokratickým státům.** Neexistuje mocnost, jejíž vojáci by mohli de facto obsadit západní Evropu a která by byla